

'Djan': les ànimes vives d'Andrei Platónov

GETTY

XÈNIA DYAKONOVA

El 1935, Andrei Platónov va viatjar al Turkmenistan i, arran de la impressió profunda que li va produir aquest país, el seu paisatge i la gent que hi vivia, va començar a escriure *Djan*. En una primera versió, Platónov explica, en una nota a peu de pàgina, que la paraula que dona títol a la novel·la forma part del folklore turcman i vol dir "una ànima que busca la felicitat". Hi ha un abisme entre la bellesa càndida d'aquesta definició i la realitat del poble nòmada que es diu *djan*. Els deserts estèrils de l'Àsia Central, la soledat i la pobresa extrema no només semblen excloure la possibilitat d'una vida feliç, sinó que amenacen la continuïtat de la vida a seques. Però hi ha algú destinat a salvar la tribu de la desaparició, i aquest és Nazar Txagatàiev, un jove d'origen djan i moscovita d'adopció. La seva també és

una ànima a la recerca de la plenitud, i l'anirà trobant a mesura que avanci en el compliment d'una missió real i alhora llegendària, que evoca les ombres de Prometeu i Moisès.

Encara hi ha un altre tema a *Djan*, que surt, d'una forma més o menys manifesta, en totes les obres importants de Platónov: l'abandonament dels fills. El Nazar va marxar de la seva terra quan encara era un nen, perquè la seva mare li havia dit: "Vés-te'n, Nazar. Si reconeixes el teu pare, no t'hi acostis. [...] Has d'anar-te'n lluny fins a trobar estranys. [...] Estic tan feble que ja no puc estimar-te, ara viu tot sol. T'oblidaré". Al cap dels anys, en tornar al seu lloc d'origen, Txagatàiev troba la mateixa crueltat inexplicable en la figura del mul·là Txerkézov, un cec vidu que viu en una cabana amb la seva filla d'uns deu anys, l'Aidym. "Emporta't la meua filla -li diu el cec-, i porta'm una burra jove, viuré les nits amb ella per no tenir pensaments ni malsons". El Na-

zar es queda la nena, i a partir d'aquest moment l'Aidym es converteix en la seva companyia i preocupació constant.

Lluitar per la llibertat d'un fill

D'on prové aquesta obsessió de Platónov pels fills negligits? El seu fill Platon (Totik, per als pares), nascut el 1922, tenia un caràcter rebel i imprevisible. Durant el viatge al Turkmenistan, l'escriptor deia en una carta a la seva dona: "Pateixo pel Totik. Em fa por que faci alguna entremaliadura que li porti desgràcies, a ell i a nosaltres". El 1938, el fill d'Andrei Platónov va ser acusat d'espionatge i activitat antisoviètica. El motiu d'aquesta acusació eren dues cartes que el Platon, instigat per un company més gran, havia enviat a Hermann Pörzgen, el corresposal del diari *Frankfurter Allgemeine Zeitung* a Moscou, que vivia al mateix edifici que la família Platónov. En aquestes cartes, els dos adolescents oferien al periodista alemany informacions secretes "d'importància estatal" a canvi de diners. Evidentment, no en coneixien cap, d'informació secreta, i tot plegat era una broma de mal gust, que hauria passat desapercebuda si no fos perquè la minyona de Pörzgen va fer arribar les cartes als agents de l'NKVD (la futura KGB). El company instigador va ser afusellat, i el Platon condemnat a deu anys de camps (i això que ell només en tenia quinze).

DJAN
ANDREI PLATÓNOV
EDICIONS DE 1984
TRADUCCIÓ DE
MIQUEL CABAL
192 PÀG. / 16,90 €

Andrei Platónov, esbalaït, va començar una lluita solitària per la llibertat del fill. Com a últim recurs, es va adreçar a Stalin. "Crec que si el meu fill és culpable, jo, el seu pare, ho sóc doblement, perquè no he sabut educar-lo. Li demano que m'empressoni i alliberi el meu fill". Se li va concedir el miracle: el 1940 el Platon va ser alliberat. Estava malalt de tuberculosi i no podia complir el pla de treball dels camps. Va morir el 1943; i qui sap si per al seu pare, que l'havia cuidat amb devoció, escriure sobre altres fills desventurats era una forma de prolongar-li la vida. ♦♦

L'ESCUMA DE LES LLETRES

LLUÍS A. BAULENAS

Meteora, com un llamp

Hauríem de celebrar sistemàticament els aniversaris d'editorials petites i llibreries independents. Com una mena de rosari, anar desgranant i donant fe de la presència dels supervivents. El fenomen de les editorials petites, en el curs de poc temps, s'ha aclarit a bastament: les que havien de ser-hi sobreviuen perquè la traça dels seus gestors ho ha fet possible. I com ho han aconseguit? Sent fidels a dos principis bàsics: projecte personal i viabilitat econòmica. No et pots ficar en un aiguabarreig com aquest si no és amb una implicació personal inqüestionable que implica criteri i hores esmerçades. A diferència, però, de les editorials dels anys 70, avui en dia els projectes van acompanyats d'estudis de viabilitat econòmica. S'hi ajunta, doncs, personalitat i professionalització. I tenir clar que amb una editorial petita pots dur a terme un somni personal, però segur que no et faràs ric. Ni tan sols mitjàment ric. Probablement, en tindràs per anar passant. Ja vam parlar fa uns quants mesos del desè aniversari de Libros del Asteroide, com també del trentè de La Campana, que va publicar el primer llibre el mes de novembre del 1985.

PER MOLTS ANYS

Ara ens plau felicitar Meteora, que el dia 30 d'aquest mes de novembre arribarà als 15 anys. I així anar fent. Meteora, humilment però amb criteri i seguretat, s'ha fet un lloc en aquesta constel·lació d'editorials independents de casa nostra. El projecte de Maria Dolors Sàrries i Jordi Fernando s'ha anat assentant i 15 anys després tenen un catàleg generalista ampli del qual es poden sentir ben orgullosos. Entre d'altres, hi trobem Sebastià Bennassar, Mònica Batet, Jaume Benavente, Antònia Carré-Pons, Marta Pessarrodona, Joan Peruchó, Jordi Cervera i Carles Duarte. Més enllà del catàleg s'han guanyat, sobretot, el respecte de la professió: fan el que volen, amb qui volen i ho fan tan bé com poden, que sovint és excel·lent. Enguany són coeditors del llibre de La Marató de TV3 dedicat a la diabetis i l'obesitat juntament amb Francesc Gil de l'editorial Saldonar. Per molts anys, amics de Meteora. I comencem a comprar les espelmes perquè d'aquí molt poc es complirà el primer quart de segle de l'editorial Viena. En parlarem quan toqui. ♦♦

L'APARADOR

ARA

FICCIO

'Més maleït karma'
DAVID SAFIER
Edicions 62

A *Maleït karma*, la presentadora de televisió Kim Lange estava en el millor moment de la seva carrera quan patia un accident i moria aixafada pel lavabo d'una estació espacial russa. Safier publica ara la segona part de la novel·la que el va convertir en un bestseller a tot Europa.

INFANTIL

'Respira'
INÈS CASTEL-BRANCO
Petit Fragmenta

Coincidint amb el cuitè aniversari de Fragmenta, l'editorial barcelonina engega una nova col·lecció adreçada a nens i nenes. Entre els tres títols amb què comença la col·lecció hi ha *Respira*, d'Inès Castel-Branco, on una nena no pot dormir i la seva mare l'ajuda a despertar els sentits amb imaginació.

FICCIO

'El buda de los...'
HANIF KUREISHI
Anagrama

Anagrama celebra el 25è aniversari d'*El buda de los suburbios*, amb què Hanif Kureishi es va fer un nom a tot el món. És la història del Karim, fill d'un pakistanès que viu a Londres que decideix oferir una racció de transcendència als veïns del barri on viuen. Es tracta d'una comèdia memorable.